

Posamezna številka 1 Din. mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din. na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celotna naročnina je 50 Din. polletna 25 Din. četrletna 13 Din. Cene inšeratov pod pogovoru

PONEDELJSKI SCOVENEC

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/II
Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo
Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6
Poštni ček. račun. Ljubljana 15.179.
Telefon štev. 2549

Plebiscitne goljulije v Posaariju

Tudi mrtvi bodo glasovali...

Posaarie je naenkrat postal „dežela mladih“ - Nad 100.000 prigoljulanih volivcev - Par francoskih divizij na posaarski meji je ohladilo gorečnost narodnih socialistov - Anglija tudi pripravljena

Na levi: Anglež G. G. Knox, predst. posarske vladne komisije. Na desni: Zemljevid Posarja.

Prijatelj našega lista nam piše s posarske meje, da je položaj mnogo bolj resen kot vsi domnevamo. Morda so njegovo pismo dogodki že prehiteli, toda ob spominu na koroški plebiscit bodo njegova izvajanja kljub temu zanimiva in poučna.

Forbach, 1. novembra.

Pred leti sem prisostvoval vsem pripravam za plebiscit na Koroškem. Takrat smo vsi slutili, kako važen zgodovinski trenutek preživljamo, in vsi smo se zavedali tega, da so bile na delu tajne sile, ki so ljudsko odločitev po svoje usmerile, oziroma svobodo odločevanja potvarjale. Danes, po dolgih letih me je usoda zanesla zopet prav na mejo kraja, kjer se v veliki razburjenosti pripravlja ljudsko glasovanje za kraj, ki je manjši od slovenske Koroške, a ki ima v evropski zgodovini večjo važnost, saj bo v veliki meri od tega plebiscita odvisno, kako se bodo v bodoče razvijali odnosaji med Nemčijo in Francijo.

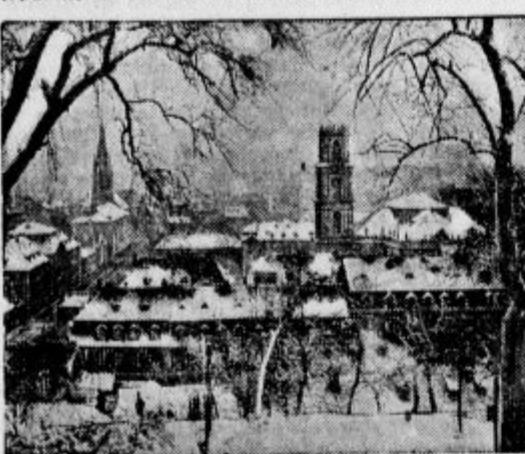
Hilferjevska propaganda je razburkala vso preje mirno dežeo

Tudi v pripravljalnem delu se plebiscit v Posaariju ne da primerjati z našim na Koroškem. Tukaj dene propagand kot deroča reka po vsej deželi in nikogar ne pusti ob strani. Z velikanskimi vstopom razpolagajo Nemci, da vprizorijo vse, kar si umisliti more, da bi vplivali na duševno razpoloženie med ljudstvom ali da bi vsakega posameznika pridobili za svoje stališče. Na stotine ljudi je vpreženih v propagando, ki traja neprehomoma, ponori in podnevi, na tisoče letakov gre vsak dan po deželi, na stotine zborovanj se vrši po vseh krajih, na stotine govorov, ki vabijo, klijejo, pretijo, grozijo. Cudno, kako se dežela, ki je leta in leta živelje v razvajenem udobju blagostanju, naenkrat spremeni v vulkansko ozemlje, kjer najhujše strasti zenejo gor in dol svoje razdivjane valove.

100.000 prigoljulanih volivcev

Nemčija se je prepozno zavedla, da Posaarje lahko izgubi, kajti to ljudstvo je delovno, svobodno-ljubo in verno. Eno celo leto je narodni socialistem uganjal v Nemčiji reči, ki se se Posaarem studile in mora sedaj ob dvanašti urri napeti vse sile, da dokaze, da bo v Posaariju postopal drugače. Ljudje mu ne verjamejo. Zato mora nastopiti denar za podkupovanje in za gluščo propagando, za organiziranje nemirov, zato je bilo treba v zadnji urici se po sredstvih, ki so med kulturnimi narodi veljala za ogabno.

Se pred par dnevi je plebiscitna komisija odkrila skandalozne potvorce pri glasovnih listih. Nad 25.000 Nemcev iz Nemčije, ki nikdar niso živeli v Posaariju, je bilo vpisanih na volilne liste po zaslugah od nacionalizma opijanjenih propagandistov ali denarja žejnih občinskih predstojnikov. Da, celo okrog 6.000 vojakov in častnikov, ki so pred vojno služili v nemških garnizijah Posaaria, je ostalo vpisanih v volilnih imenikih, več sto tudi takih, ki so med vojno padli ali po vojni umrli. 18.000 nemških delavcev, ki čez dan delajo po posarskih tovarnah, a ki stanujejo s svojimi družinami onstran meje v Nemčiji, so bili pristeti tistim, ki imajo pravice do glasovanja. Celo tukaj v Forbachu, ki je v Franciji, imamo delavce, ki so bili vpisani v volilne imenike, da bi pri plebiscitu glasovali za — Nemčijo. Na drugi strani je plebiscitna komisija našla, da so izpustili iz imenika več tisoč štorkrnih Posaar-

Saarbrücken, glavno mesto Posarja.

Ljubljana, 4. novembra.
Vasica Virje pri Medvodah je bila danes prizorišče groznega zločina, katerega žrtev je postala 62-letna Ana Kafol, ki je dobila pri napadu tako resne poškodbe, da se je bati, da ne bo preživel noči. Strašen zločin je pretresel vso okolico Medvod in ga povsod ljude z gnomom obsojajo ter se sprašujejo, kako je sploh mogoče, da se je zgodilo tako nečloveško dejanje v tako mirni vasici.

V skromnem hišici št. 14 sta živelji sestri 62-letna Ana Kafol, ki je bila sejmarica, ter njena nekoliko mlajša sestra Ivana. Obe sta bili zelo vareni ter sta s tem, kar je Ana zaslužila po sejnih in kar sta pridevali doma, za silo že izhajali. Ljudje so tudi govorili, da imata obe bile očitno pretirane, ker Anin zaslužek ni bil bogate kakšen, zlasti zadnje čase in še ta je sestri lep denar prihranjen, toda govorite so kljub skromnemu življenju naglo kopnel. Govorice o prihranjenem denarju so najbrže tudi premotile morilce, ki je očitno že dolgo iskal prilike, kako bi se polstil denarja.

Za to dejanje si je izbral današnje jutro. Vedel je, da gresta obe sestri po navadi vsako nedeljo zgodaj zjutraj k maši. Oborožil se je s sekiro — ni še dognano ali zato, da bi samo razbil vrata in vdrl v hišo ter tam razbil morda tudi skrinjo z denarjem ali pa, da bi morda z njo napadel ženski, ako bi katero zalobil doma.

Ko je vdrl v hišo — bilo je okoli 7 — mu je nasproti prišla Ana, ki je bila nekoliko boljša ter je ostala doma. Morilcu je stopila nasproti. Kaj se je godilo prve trenutke med njima in kako ga je starica sprejela, ni še ugotovljeno, ker je Ana sedaj nezavestna, morilca pa še zasišujejo. Med obema se je moral raz-

347.000 upravljencev. Odkod torej naenkrat tistih 203.000 upravljencev med januarjem in oktobrom 1934, ki so vsi stari nad 20 let in so že 1. 1918 v Posaariju prebivali, za katere je število volivcev naraslo v par mesecih? Posaarie ima potem takem naenkrat prebivalstvo, ki sestoji iz samo mladih fantov in mož! Srečna dežela, ki ji na svetu ni para!

Torej ne samo, da so nemško misleči uradi že sami pripisali nad 100.000 imen, ki niso upravljena, da se nahajajo v imenuku, je še plebiscitna komisija sama našla nekje čez 200.000 oseb, ki pod nobenim pogojem ne morejo imeti pravice do volitve.

Nemeč spoštuje samo moč

Narodni socialisti, ki so odgovorni za te potvorce in goljufite, so bili že tako gotovi svojega uspeha — plebiscitna komisija jim je dala polno svobodo propagande — da so misili napraviti kratek konec z plebiscitem sploh in sicer na ta način, da izvedejo neke vrste državnih udar in prevzamejo z revolucijo oblasti v svoje roke, čes, veselje se ne bodo zganile. Tukaj v Forbachu smo vsak trenutek pričakovali izbruh v veliko posarskih družin se je že preselilo k nama čez mejo, ker so se bali dogodkov. Tedaj šele so se veselje zdramile in je bilo treba Francozom samo poslati nekaj divizij sem na mejo — vsa črta od Forbacha na Benning-Merlebach-Kreutzwald-Karlingen do Thionvilles je sedaj polna francoskega vojaštva — treba je bilo samo Angliji, da je namignila, da bo znala varovati avtorito predsednika Knosa, ki je njen državljan, pa je narodnosocialistična gonja utihnila. Nemeč se boji samo moči. Kakor hitro si njemu nasproti vlijuden, te omalovažuje.

Morda bo sedaj vendar mogoče, da se plebiscit vrši mirno, če se bo sploh vršil v januarju. Posaarčani sami bi najrajsi ostali pod sedanjim režimom, toda kaj, ko sami ne bodo odločevali kot niso odločevali Koroški pri plebiscitu na Koroškem in ne Slezisci pri plebiscitu v Sleziji. J. B.

Kako se vse povračuje

Anglija ne mara Italijanov

Oster govor notranjega ministra proti italijanskim priseljencem

London, 4. nov. Snočnji govor notranjega ministra na interpelacijo poslanca Midalla o tem, zakaj angleške oblasti v zadnjem času znatno otežujejo prihajanje italijanskih državljanov v Anglijo in zakaj angleška veleposlaništva v poslanstvih dajejo v zelo omejenem številu vizum za potovanje Italijanov v Anglijo, je zbulil v vsej poslanski zbornici veliko pozornost. Notranji minister je pri tem izjavil: Bliza se dan poroke princa Jurija s princeso Marino. Angleška policija je moralna storiti vse potrebne korake, ki jih zahteva opreznost, da se preprečijo neugodna iznenadjenja. Mi ne moremo dozustiti, da bi se tuji atentatorji in teroristi vgnedili v Londonu in storili kako zlo. Ker večina sumljivih tujcev prihaja ravno iz Italije, mora biti angleška policija oprečna baš nasproti italijanskim državljanom in najstrože revidirati in kontrolirati njihove potne listine. Oni italijanski državljanji, o katerih angleške obla-

sti vedo, da so neoporečni, bodo tudi odslej brez nepriliku dovoljenje za vstop v Anglijo, ter morski atentat nas opominja, da moramo biti do skrajnosti opreznii.

Švedski socialisti odklanjajo komuniste

Stockholm, 4. nov. TG. »Ny Tid«, glasilo socialdemokratičnega predsednika vlade piše o tem, da se neoporečni, bodo tudi odslej brez nepriliku dovoljenje za vstop v Anglijo, ter morski atentat nas opominja, da moramo biti do skrajnosti opreznii.

Stockholm, 4. nov. TG. »Ny Tid«, glasilo socialdemokratičnega predsednika vlade piše o tem, da se neoporečni, bodo tudi odslej brez nepriliku dovoljenje za vstop v Anglijo, ter morski atentat nas opominja, da moramo biti do skrajnosti opreznii.

Ijivo sled za morilcem. Kmalu je prišel tudi šentviški zdravnik dr. Arko. Že prej so sosedje ugovorili, da Ana še ni mrtva, temveč le globoko nezavestna ter so ji nudili prvo domačo pomoč. Zdravnik dr. Arko jo je najprej obvezal ter jai dal potrebne injekcije, toliko, da je ustavil krvavljenje, nato pa odredil prevoz v bolnišnico. Iz Ljubljane je bil poklican reševalni avto. Toda Ana je bila že tako slabia, da se je bilo batiti, da bo med prevozem izdihnila. Videc, da Ana skoraj ni pomoci, je sestra Ivana odločila: »Ako že mora umreti, naj umre domače Hudo ranjeno Ana oskrbuje sedaj na domu zdravnik dr. Arko, vendar pa skoraj ni upanja, da bi okrevala. Ako se ji bo do jutri stanje vsaj nekoliko obrnilo na boljše, da bo zmogla vsaj prevoz, bo jutri prepeljana v bolnišnico. Zdravnik je tudi ugotovil, da je zločinec moral starico brutalno tolči s petami po prsih, tako, da ji je počila žila dovodnica ter je starica tudi notranje krvavela.

Ko so orožniki z listka zvedeli, kdo je morilec, so se takoj odpravili ga iskat. Našli so ga že pred deseto uro v neki gostilni, ko je ravno plačeval ceho. Napovedali so aretacijo. Morilec je bil sprva zbegan, pozneje pa se je takoj udal in odsel z orožniki, ki so ga vkljenili. Takoj pri zasišjanju je priznal: »Res je, jaz sem joče. Nato pa je popisal, kako se je strašno dejanje izvršilo. Na prstih in po obliki so ugotovili pri njem še sledove krvi, ker ga je starica med bojem precej opraskala. Morilec je star 50 let in precej krepak. Orožniki ga zaslišujejo, po zasišjanju pa ga bodo prepeljali v ljubljanske sodne zapore. Pri morilcu so našli orožniki skoraj še vseh 2000 Din, kolikor jih je pri Ani uplenil.

Henry May

Glavni tajnik Mednarodne Zadržne zveze v Belgradu

Belgrad, 4. nov. Glavni tajnik mednarodne zadržne zveze v Londonu g. Henry May se je na povratak iz Sofije domov ustavil sinoči v Belgradu. Danes dopoldne ob pol 11 je bil sprejet pri kmetijskem ministru dr. Kojiču, nakar je odšel v Glavno zadržno zvezo, kjer je bila slavnostna seja. G. Maya so pozdravili zastopniki našega zadržništva. G. Milicevič je na tej seji obrazložil zgodovinski razvoj zadržništva pri nas ter je v svojem govoru posebno povdral, da je tudi zadržništvo pri nas kakor povsod drugod vedno v obrambi malega človeka in narodnih interesov. Tozadne je navajal tudi primere iz zgodovine postanka zadržništva v Sloveniji. Milicevič se je ob tej priloki g. Mayu prav toplo zahvalil za veliko naklonjenost, ki jo je izkazal srbskemu zadržništvu, posebno tedaj, ko je bila Srbija v svetovni vojni razbita. Na prošnjo srbskih zadržnikov je tedaj g. May poslal apel na vse angleške zadržne, naj priskočijo na pomoč srbskemu zadržništvu, ki je igralo veliko vlogo pri obnovi razbitih domacij. Angleški zadržniški so se glavnemu tajniku mednarodne zadržne zveze tej prošnji odzvali ter zbrali veliko vsoto in jo izročili srbskim zadržnikom. Vsota je bila tako visoka, da se je iz nje ustanovil poseben fond, iz katerega se danes plačujejo posebne nagrade najnaprednejšim zadržnikom.

Za pozdrave naših zadržnikov se je na točno zahvalil g. May v daljšem govoru, v katerem je povedal, da tudi njega veseli veliki raznimi in napredki našega zadržništva. G. May je izjavil, da so njegova potovanja v razne države čisto informativnega značaja, ker se želi na tlem mestu spoznati z razvojem in stanjem zadržništva v posameznih državah. V svojem govoru je tudi nagnil, da so na zadržništvo že od vsega početka letel v glavnem napadi od strani privatnih trgovcev in privatnega kapitala. Zadržništvo pa ne samo, da je nadaljevalo s svojim delom za rešitev siromašnih slojev, ampak se je kljub tem napadom razvijalo ter imamo danes povsod zadržništvo na mnogo višji stopnji nego poprej. V sedanjem času ekonomske in gospodarske krize je še posebno važno, da se zadržništvo povsod širi in razvija.

G. Mayu se je nato zahvalil za njegovo naklonjenost in podporo, ki jo je izkazoval zdravstvenemu zadržništvu, predsednik zdravstvenega zadruga v naši državi dr. Prohazka, načelnik kmetijskega ministrstva.

G. May se je v spremstvu naših zadržnikov odpeljal nato na Oplenac in tam poležil venec na grob kralja Aleksandra. Tekom jutrišnjega in pojutrišnjega dne si bo g. May ogledal razne zadržne ustanove v Belgradu. Glavna zadržna zveza kraljevine Jugoslavije je izročila g. Mayu tudi obsežen ekspose o točnem stanju zadržništva v naši državi. Poročilo je skrbno sestavil glavni tajnik Glavne zadržne zveze ing. Varga.

Grozen roparski napad pri Medvodah

Žrtev: 62 letna Ana Kafol umira - Morilec prijet in že priznal

Ljubljana, 4. novembra.

Vasica Virje pri Medvodah je bila danes prizorišče groznega zločina, katerega žrtev je postala 62-letna Ana Kafol, ki je dobila pri napadu tako resne poškodbe, da se je bati, da ne bo preživel noči. Strašen zločin je pretresel vso okolico Medvod in ga povsod ljude z gnomom obsojajo ter se sprašujejo, kako je sploh mogoče, da se je zgodilo tako nečloveško dejanje v tako mirni vasici.

V skromnem hišici št. 14 sta živelji sestri 62-letna Ana Kafol, ki je bila sejmarica, ter njena nekoliko mlajša sestra Ivana. Obe sta bili zelo vareni ter sta s tem, kar je Ana zaslužila po sejnih in kar sta pridevali doma, za silo že izhajali. Ljudje so tudi govorili, da imata obe bili očitno pretirane, ker Anin zaslužek ni bil bogate kakšen, zlasti zadnje čase in še ta je sestri lep denar prihranjen, toda govorite so kljub skromnemu življenju naglo kopnel. Govorice o prihranjenem denarju so najbrže tudi premotile morilce, ki je očitno že dolgo iskal prilike, kako bi se polstil denarja.</

Gömbös na Dunaju

Austrija je nevoljna nad sitnim gostom, ki naj bi raje ostal doma**Hladna izjava austrijskega kanclerja - Nočemo nobenih blokov**

Dunaj, 4. nov. c. Madjarski ministrski predsednik Gömbös je danes ob 12.15 pop. v spremstvu svoje soprote prispel na Dunaj. Na kolodvoru ga je pričekoval zvezni kancler Schuschnigg v vsi član avstrijske vlade Popoldne se je Gömbös sestal s kanclerjem Schuschniggom, nakar ga je sprejel tudi še zvezni predsednik Miklas. Zvečer potrebuje Gömbös v Rim. Na poti ga spreminja izredno mnogo uradnikov madjarskega zunanjega ministra.

Dunaj, 3. novembra 1934.

Iz izjave, ki jo je dal zvezni kancler dr. Schuschnigg v zvezi z obiskom madjarskega ministrskega predsednika Gömbosa, ki se bo na poti v Rim ustavil za en dan tudi na Dunaju, zveni velika nevolja avstrijske vlade, da jo Gömbös ne pusti na mire, ko je mednarodni položaj po marsejskem stentatu postal takšen, da bi bilo najboljše, če bi državniki ostali doma. Madjarski državniki niso začeli gostje v sedanjem ozračju, ki ga je za-

strupil škandal, ki bo v zgodovini ostal povezan na ime Janka Puszte.

Zato je tembolj značilno, da je dr. Schuschnigg povedjal, da nikakor ne gre za ustvarjanje kakšnega političnega bloka treh in da načrt za gospodarsko sodelovanje Italije, Madjarske in Avstrije ni treba smatrati kot končnega cilja prizadevanj, marveč kot pripravljanje tiste večje skupnosti v Podonavju, v kateri bodo sodelovalo tudi druge podonavskie države. Avstrija noče nobenega bloka, odklanja sodelovanje pri vsakem bloku. Ona želi, da se najdejo nove možnosti za sodelovanje vseh podonavskih držav. Te kanclerjeve besede en dan pred prihodom Gömbosa so enakovredne udarcu po glavi sitnemu gostu, ki ob najbolj neugodnem času hoče Avstrijo zavleči v mednarodno debato, v kateri nima nesesar iškati in marsikaj izgubiti. Isto misijo na Dunaju tudi vsi uvidevni krogovi Gömbosa je neprijeten gost in se bodo oddahnili vsi, ko bo odšel. Še bolj si bi pa oddahnili, če bi ga sploh ne bilo v sedanjem napetem evropskem položaju.

Sporazum z Italijo? Ugibanje „Tempsa“ o novih možnostih

Pariz, 4. nov. »Tempse prinaša obširen članek svojega rimskoga dopisnika Gentisona o razmerju ned Italijo in Jugoslavijo. Dopisnik pravi med drugim:

V Italiji se je često slišala prognoza, da pride prej ali slēd do razpada Jugoslavije. Italijanski listi so le preradi gojili takšne nade, čeprav so bile te nade — kakor izrecno ugotavlja dopisnik — nepravilne. Vsa Jugoslavija, brez razlike, piše dalje dopisnik, se je enodušno poklonila spominu svojega velikega kralja. Sli-

ka te enodušnosti je pokazala, kako stabilna in čvrsta je Jugoslavija.

Po ugotovitvi te lepe sloge v Jugoslaviji dopisnik poudarja, da se začenja tega dejstva zavestati tudi resno misleči italijansko razumevanje in zaključuje: Zdi se nam, da se v Italiji siri novo spoznanje, po katerem ima Italija interes, da bodo na drugi strani Jadranu takšne države, da bo njihova delavnost, neodvisnost in stabilnost dala poročilo za razmerje dobre soščine med Italijo in temi državami.

Po španski revoluciji**5000 ubitih in ranjenih v Asturiji****Španska vlada je zopet začela pogajanja za konkordat**

Madrid, 4. nov. TG. Zunanji minister Pita Romero, ki je pozdravil papeževega odpolana na eucharističnem kongresu v Buenos Airesu, kardinala Pacelli, ko se je ustavil v Barceloni, ter se ž nujm dalje časa razgovarjal, je na svojem povratku v Madrid izjavil, da naj se njegov sestanek z vatikanškim državnim tajnikom smatra kot obnova pogajanja za konkordat, ki so bila pred nekaj časa ustavljena. Kdaj bo zopet odpotoval v Rim, še ne ve, ker je vse odvisno od tega, če bo vlada imela časa, da se s tem vprašanjem bavi. Zato je treba, da vlada doma zopet popolen red in mir. Na vprašanje časnikov glede položaja v Kataloniji je Pita Romero odgovoril, da o tem ne more nesesar izpovedati, ker zahteva položaj mnogo previdnosti pri vseh odgovornih ljudeh. Pita Romero je povedal tudi, da se vraca v Asturijo mir, da pa je bilo pri uporu ubitih nad 2000 civilnih ljudi, nad 3000 pa je ranjenih. Uporniki se drže še vedno v manjših skupinah in po podatkih, ki jih ima vlada v svojih rokah, razpolagajo uporniki še vedno s 11.000 puškami in 20.000 revolverji.

Pariz, 4. nov. AA. Iz Madrida poročajo, da

so ekstremisti začeli včeraj vojašnico civilne garde v Huertu (Toledo), in sicer v času, ko so bile čete zunaj vojašnice. Po drugem poročilu iz Madrida so teroristi začeli vojašnico civilne garde tudi v mestu Las Tabernas. Policijske oblasti so v zvezi s tem aretirale 17 ljudi, ki jih imajo na sumu, da so hujskale na požar.

Pariz, 4. nov. c. Francoski pisatelji Georges Duhamel, Victor in Paul Margueritte, Luc Durtain in Guehenno so poslali španskemu ministrskemu predsedniku brzovojno prošnjo, da naj ne podpiše nobene smrtni kazni za jetnike zadnjih uporov. Prosijo ga, naj v tej borbi človečanskih čuvstev podpira predsednika republike Alcalde Zamoro.

Madrid, 4. nov. c. Ravnatelj španske javne varnosti je izdal okrožnico, v kateri sporoča, da bodo iz Španije takoj izgnani vsi tuje, ki nimajo svojih potnih listov v redu. Prav tako bodo takoj izgnani ali pa strogo kaznovani tudi oni tuje, ki bi se udeleževali agitacije proti režimu.

Danes je Francija zahtevala izročitev Paveliča in Kvaternika

Rim, 4. nov. c. Danes je odpravnik poslov francoskega poslanišča v Rimu predal italijanskiemu pravosodnemu ministru zahtovo francoskega vlaže, da se ji izročita Pavelič in Kvaternik. Ne ve se, kakšen odgovor je dobil francoski odpravnik poslov.

Pariz, 4. nov. AA. Havas poroča iz Marseilla, da je marsejski preiskovalni sodnik de Saint-Pol, ki vodi preiskavo zoper aretiranje teroristov, sklenil prihodnji teden sočiti aretiranje z nekaterimi pričami iz Marseilla in Aixa.

Pariz, 4. nov. AA. Havas poroča: »Figaro« misli, da ni več daleč čas, ko bodo policijskega nadzornika Bonyja aretirali. Znano je, da je Bony zapleten v Stavškega afero. Njegovo ime je stopilo v ospredje zlasti takrat, ko je našel nakit, ki ga je Stavški spravil na varno.

Tako naokrog

Nach Golde drängt — am Golde hängt — doch allese — z temi besedami je zaključil veliki nemški pesnik Göthe svoje najpomembnejše delo. Po naši bi se to reklo: »denar je vse ali po denar — sveta vladar. Tisti učeni gospodje, ki natančno vedo, kolikor je na dan se je Goethe usknil, če je bil nahoden, in koliko robovec je takrat dal prav, pravijo, da je bil star že bližu 80 let, ko je zapisal te imenitne besede. Dandanes nam ni treba več čakati, da pridejo kot 80 letniki v časopis, da spoznamo to staro resnico, ker jo čutimo in doživljamo že zdavnaj prej.

Po zlatu, za katero se baje vse dobi, samo odkritorsčna in prijazna beseda ne, sem zahrepel tudi jaz in začel sem premišljevati z vso vmeno, kako bi se »dočepal« do kakšnega cekina; če bi jih bilo pa več, bi bilo še boljše. Premišljeval sem in premišljeval, pa nič! Dokler me ni poučil dober prijatelj:

»Veš kaj, dragi moj, z delom ne bo nič. Saj ga tudi dobil ne boš. Ti moraš začeti družce: najprej moraš študirati narodno gospodarstvo, da boš vedel kako se zlato pretaka iz žepa v žep, potem se ti bo pa že kako posredilo napeljati kakšno zlatovodno cevko tudi v svoj žep.«

Ker imam svojega prijatelja za prav pametnega moža (doma je iz Maribora, ne iz Ljubljane), sem ga res ubogal in ne vem koliko dni in noči sem študiral po raznih njenih knjigah, kaj je borza, obligacija, premija, števila, deviza, lombard, kredit, akcija, arbitraža in tako naprej. Ko sem pa vse to natanko proučil, sem spoznal, da so vse te učene besede na las podobne rdečim, plavim, rumenim, zelenim ali pa sivim papirčkom, kamor zavijajo narodni gospodarji to, kar imenujemo mi našadni ljudje sleparijo ali pa tatvino. Seveda, komur je moderno pravo njegove možgane ze-

razjedlo do kraja, mi tega ne bo verjel, toda to nič ne stori.

Z nasvetom mojega dragega prijatelja iz Maribora torej ni bilo nič in treba je bilo kreiniti na drugo pot. To sem pa uganil sam.

Kdor hoče priti do cekinov, mora kaj iznajti. Dobr patent nese. Predno pa kaj najdeš (iznajdes), moraš imeti pred seboj problem, to se pravi, da moraš vedeti, kaj hočeš. To pa ni takoj lahka reč, vsaj záme ne, ker svoj živ dan nisem nikoli premišljeval o tem, kaj da hočem. Jaz sem hotel vedno to, kar so hoteli — drugi, to sem pa hotel, ker so tudi drugi tako hoteli. To pa ni nikak problem; če sem hotel torej priti do denarja, sem si moral poiskati svoj lasten problem — toda kje?

V Ljubljani problemov nimajo več: gospod župan so bili namreč tako nepriznani, da so vse probleme kar sami rešili, tako da nam drugim ni ostalo nič več. Tako mi ni kazalo drugače, kakor da grem nabirat probleme kam v ljubljansko okolico.

Neke nedelje popoldne sem jo torej mahnil neznan-kam preko Golovca, češ, nekam bom že prisel do lepe hiše, okoli tiste hiše pa se je razprostiralo plodno polje — če ni plodno, ni polje — in rjavi travniki, ne zeleni, ker je bila suša. Na travnikih je pulito nekaj mršavih krav iz zemlje zadnje ostanke nekdanje zelenle slame, ob plotu je pa slonel postaven možak, nekdaj pastir, potem hlapec, sedaj na stari leta pa zopet pastir.

»Dober dan, sem ga pozdravil, skako pa kaj?« Manjkalo pa ni dosil, da mu nisem rekel, »Habe die Ehre, pa sem se pravčasno

strupil škandal, ki bo v zgodovini ostal povezan na ime Janka Puszte.

Ponedeljski Slovenec, dne 5. novembra 1934.

Izpred celovškega vojnega sodišča**Hitler o usodi Koroške zamisel Anschlussa****Tri leta težke ječe, ker je branil Pliberk s strojnicami**

Pred kratkim se je vršila v Celovcu v razprav proti julijskim pučistom tudi razprava proti Helmutu von Reinsdorfu zaradi sodelovanja pri julijski vstaji. Obtoženec je rojen v Berlinu ter pristojen v kraj Stettin v Nemčiji, je po poklicu pruski pomožni nemški vojaški odlikovanec. Nemška društva za pospeševanje nemštvja v inozemstvu so ga poslala na Koroško kot rajhovskega naseljenca. Kot kraj njegovega sodelovanja mu je bila odrejena vas Replje pri Pliberku. Tam je res z vso vnočno razvijal svoje delo na germanizaciji slovenske pliberške okolice.

OBTOŽBA

očita Reinsdorfu, da se je skupno z drugimi vstavi uprl, da je v Pliberku postavil na trg strojnic in da se je kot pučist udeležil bojev v Dobrli vasi.

PISMO HITLERU

Obtoženca je zagovarjal celovški advočat dr. Pichs, ki je navajal, da obtoženec niti za časa bivanja na Koroškem niti prej v Nemčiji ni bil nacionálni socialist, temveč da je bil »Stahlhelmer« in član nemške vojaške zveze. V Avstriji, kjer je od leta 1930 naseljen, se politično ni udejstvoval, pač pa da je deloval v nemško propagandnem smislu.

Vsiček je dosegla razprava, ko je zagovornik v vzvrsenem tonu poudarjal:

»Kako vseskozi pravilno je moj klijent razumel svojo misijo nemškega naseljenca v slovenskem ozemlju, dokazuje dejstvo, da se je — ko je letos spomladi nastopila odzovna strani propaganda, da bo Koroška za slučaj Anschlussa pravila Jugoslaviji — v posebnem pismu obrnil na nemškega kanclerja Hitlerja s prošnjo za avtentično pojaznijo, koliko je resnica na teh trditvah.«

Dr. Pichs je nato ob splošnem začudenju potegnil iz svojih aktov listino, ki jo je obtožen sprejel od nemškega kanclerskega urada iz Berlina preko celovškega konzulata kot odgovor na svojo zgoraj omenjeno vlogo. V tem uradnem odgovoru se po naročilu zveznega kanclerja Hitlerja trditev, da bi Koroška za slučaj Anschlussa pravila Jugoslaviji, odločno demantira.

Ljubljanska kronika

Ljubljana, 4. novembra.

Izredno slabo vreme, ki je v nasprotju z včerajšnjim dnevom vladalo danes vse dopolne in tudi popoldne, je nagajalo predvsem načrtno akcijo mestnih nastavljencev in delavcev. V soboto so se pokazali prav lepi začetki, danes dopolne, ki bi največ vrglo, zlasti zaradi promenade in ker je večina strank bila doma, pa je bilo zbiranje zaradi neprostenega dežja zelo ovrzano. Ob tej priliki moramo omeniti, da so se prav dobro obnesli naši mesarji, med katerimi je mestni veterinarski svetnik g. Rigler nabral samo na trgu čedno vstopilo nad 2000 Din. Izkazali pa so se tudi drugi uradniki. Nabiralo so imeli seveda tudi slabke skupnine in tako so bili predvsem razočarani po nekaterih imenitnejših ljubljanskih hišah...

Na mestnem magistratu pripravljajo gradivo za sestavo proračuna. Pri tem so ugotovili, da Ljubljanci čimdalje manj pijo, kar se seveda občutno pozna mestni blagajni. Tako so Ljubljanci n. pr. v zadnjih 4 mesecih izpili samo vina manj pol milijona litrov, kakor lani v omenjenih mesecih in toliko manj, kakor je bilo proračunano. Ker dobi mestno občino od vsakega litra vina podlrg dinar trošarine, potem pa trenutno Ljubljancov za mestno blagajno 750.000 Din izpada. Vzrok manjšega konzuma vina je po mnenju gospodov z magistrata trojen: vino je letos dražje, kakor je bilo lani, je slabše kvalitete in pa kupna moč prebivalstva je tudi letos nazadovala.

Zanimivega gosta je imela danes ljubljanska policija. Na kolodvoru se je iz zagrebškega vlača izmotil droben deček, ki je plašno gledal krog sebe. Tako ga je prijet stražnik in odvel s seboj. Deček je 15-letni Gjuro Z., sin upomnil, da ni vedno dobro, če človek pokaže, da se že zna nemško...

»Ja, gospod, tako je tako; bo že kako,« je odgovoril možak in se usknil.

»Kakor vidim, paseče, kaj ne?«

»Ah, kaj bi pasel, ko pa nič!« je žalostno vzdihnil. »Vse je šlo!«

»Kdo pa je gospodar? Ali živi tukaj?«

»Tako včasih pride že pogledat, navadno pa živi v Ljubljani; pravijo, da sta celo z gospodom županom osebno znana, ne vem pa ne. Pišejo se pa naš gospod za Kopotola. Jože jim je pa ime, če jih kaj poznamo.«

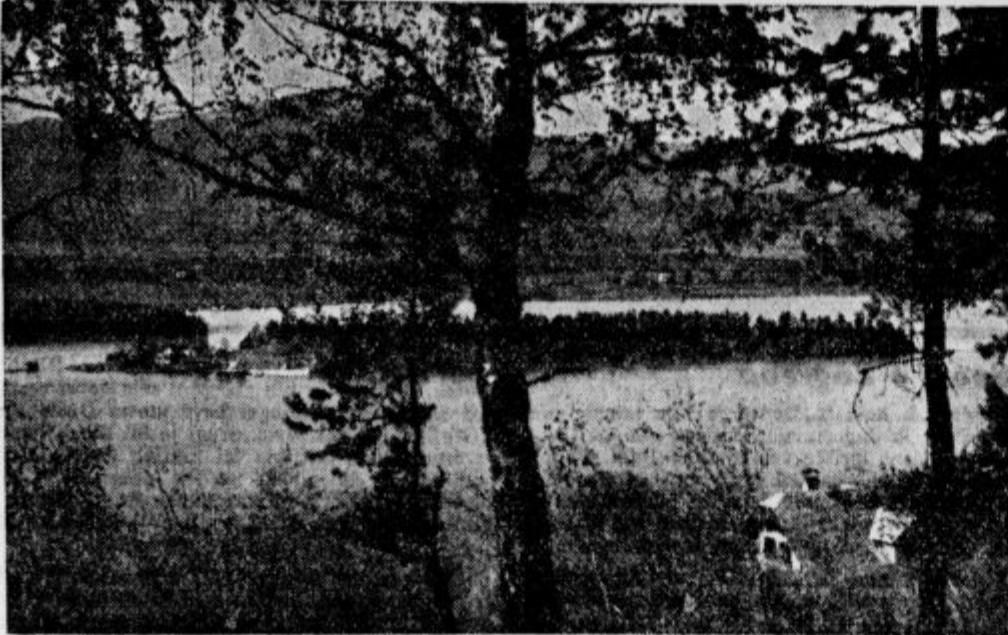
»Ne poznam ga ne, tega gospoda, slišal sem pa že o njem. Pravijo, da je hudo bogati.«

Mozak me je pri teh besedah nekajlik posprani, pogledal, kakor da hoče reči: »Ali res ne veš, ali me pa hočeš vleči?«

Potem je pa začel skrivnostno-tiho: »Božati so bili enkrat naš gospod, hudo bogati, kakor so oni rekli, ampak danes je pa bolj tesna! Ja, nekdaj! Vidijo, gospod, vse to polje, vse nje, vse travniki tod okoli do briba in vse hosta v hribu, to je bilo vse naše! Krav, konj, volov in kur je bilo pri hiši nič koliko! Trav je rastla takoj velika, da se pastir ni videl iz nje, včasih pa tudi žival ne. Pa še dve fabriki so imeli naš gospod, eno za čevlje, drugo pa za perilo, tako da je bilo vsega preveč. Ko so pa ranjka gospa umrli, Bog jim daj dobro, se je začelo po drugače. Gospod se bili do

Od Soče čez Zilo

Kralj, ki ne smemo pozabiti, da so slovenski

Ob Baskejem jezeru

Slovenski patent

Tržaški gostilničarji v 15. stoletju

Don Jacopo Cavalli je v svojem delu »Commercio e vita privata di Trieste nel 1400« ohranil zajemljive spomine, nabранe iz sodnih in civilno-pravnih zapiskov tedanje dobe, kolikor jih je se ohranjenih po velikem požaru mestne palače leta 1490. Ker je posegel v privatno življenje, so mu slovenska imena kar na kup letela in dokazujejo, da je imelo slovensko ljudstvo velik delež pri vseh dogodkih tržaškega mesta. Naravnost neverjetno pa je zlasti število slovenskih gostilničarjev. Dasi se patriciji niso načeloma vzdrževali od te vrste obrti, je bilo vendar v 15. stoletju le neznanost število laških oštirjev. Je menda vendar res, da ima slovenska podjetnost gostilno za najljubši predmet.

V trgovskem svetu je bil one čase Miha Perman znamenita osebnost. Permanov se najde v tržaški zgodovini več. Miha Perman je bil znani s privedkom Rusec (redečlasec; primorski Slovenci rabijo besedo rus za rdeč; viri pišejo Russec in Rusec). Imel je hišo z gostilno, hlevom, vrtovi in obširnimi posesti pri Sv. Ani, pa tudi v mestu hišo in hlev. Za ženo je imel Lucijo Bellascheno. Imel je dva brata, Andreja in Ivana. Žena z otrokom in oba brata so prisli v turško ujetništvo in ni znano, če so se kdaj vrnili. Rusec niнал pisali, a bil je vzliz temu najbolj podjeten trgovec v Trstu in daleč okoli. Priskup je bil ceo sameemu cesarju Frideriku III., ki ga je odlikoval. Trgovska pota so ga zanašala v Benetke, Treviso, Ptuji. Na takih potih so ga nekot Turki ujeti (sper infideles teucros captivatus), pa se je menda odpuknil. Imel je veliko otepanja s trgovskimi pravdami in sekvestri. Njegova sled se v aktih izgublja leta 1493. Takrat ga je Lovrenzo Bonomo tožil za 60 dukatov v plačilo za papir, ki mu ga je bil poslat v Ljubljano.

Izmed patricijev so bili gostilničarskega podjetja posebno Brežinjoji (Vršingoi). Anton Brežinjoj je kot vinski meštar imel neke sitnosti leta 1428, ko je vinike kupe nagovarjal, naj gredo raje v Istro kupovat. Andriolo Brežinjoj je bil leta 1444 hišni gospodar svetke oštirje (hospitium magni) na glavnem tržaški ulici Riborga. Tisto leto so tam prenočevali cesarski poslanec; hotel je imel tudi kopalnico. Gostilno je imel takrat v načemu Ivan Cikoš (Ivan Chichos). Izmed patricijev je imel gostilno tudi Kristof Jakonja okoli 1470. Pri njem je služila zvuna, famula hospitius. Njegovo gostilno je prevzel Novomeščan Martin Ribič (Ribica) s privedkom Maganja, ki se je večkrat selil.

Najmenitnejša gostilna v Trstu je bila »velika oštirja na mestnem trgu (hospitium magnum, grande osteria, v 18. stoletju Locanda grande). Peter Hus, ki je imel prej gostilno v neki privatni hiši na mestnem trgu, je leta 1428 dobil v načem neko občinsko hišo, ki je postala in za dolgo dobo ostala glavni tržaški hotel. Za Husom jo je prevzel Miha Brežinjoj, potem Nemec Peter Spanar, za tem pa Urban Povšnar (Povesnar, di soprannome Vantaz). Povšnar je tudi že poprej imel neko drugo gostilno. Umrl je leta 1471. Njegov naslednik je bil Giacomo da Rimini, za tem pa Hans Port, doma iz »Gotenstanca« (Guštanj). Portova žena Marjela je bila iz Ptuja; v svoji oporoki leta 1494 je vojla pet dukatov skalonkom sv. Justa (scalonaci) za svete maše.

Za mestno palačo je imel gostilno s prenočiščem Gregor iz Ptuja, imenovan Figa ali Pigabir. Njegova žena je bila Jera (Gera). Živila sta dolgo in delala pol stoletja, četudi ne vedno v isti hiši. Leta 1500 sta dala bogato balo neki dekli, ki se je poročila. Za mestno palačo je imel gostilno neki Matija, vulgo Matija (Matiza), ki ga je neki tuje zaklal leta 1446. Za Maticem je prevzel isti lokal in imenovani Martin Ribič, ki je živel precej furiozno življenje. V njegov roman se vpiela Neža iz Gornjega grada (Gneea de Goregnigrad), ki o njih pravi neki dokument »famula sive uxor Martinic. Razšla sta se leta 1494. Martin je umrl leta 1504, zapustivši 40 soldov svojemu spovedniku poleg drugih legatov. Njene gostilničarke Neža se omenja leta 1446, ki najbrž ni identična z ono iz Gornjega grada. Nji nasproti je imel gostilno Rado iz Dubrovnika (Rado Raguseo), ki pa ni bil edini Hrvat med oštirji. Omenjuje se Matej s Korčule. Iz Zagreba se je priselila Neža, ki so ji najbrž nagačili vzdeli priimek Črnarit (Cernarit). Bolj gafantni so bili z Lepo Lucijo (Bella Lucia), ki je bila tudi Hrvatica. Tem ženskim oštirjem se je pridružila še Maruša (Maruša), ki se je preselila iz Tržiča (Monfalcone) v Trst ob koncu stoletja. Omenja se tudi gostilničarka Katra (Chare = Katre).

V nekem procesu iz leta 1462 se omenja gostilničar Miklavče iz Stične (Mielavez da Sittich). Pri njem je prenočil pazinski kapitan Tomaz Klinškar s strežnjem Jurjem, ki je bil priča v procesu. Urban iz Stične bi utegnil biti druga oseba, ker je omenjeno o njem še leta 1498, da je okresal Marilina iz Ribnice, ker mu ni plačal pijače. Pred sodiščem se je zagovarjal s tem, da je napaden bil tuje (alienigena), kar je ledanje časa veljalo. Tudi Urbanova žena Urša je bila hude krvi. Osmo-

iz Rodika (di Rodico). Pred Keejanovo gostilno (Cociano) so pa leta 1428 ubili nekog Urica (Vrilec; morda Brieceil) iz Ljubljane. Kranjča Anica (Anica) je zginila, ne da bi plačala neko partijo vina, ki jo je moral potem plačati njen porok Burlo. Morda je identična s tisto Slovensko Anico (Anica slabonica), ki jo je nek laški Tržačan zaklal na ulici Donota pred križem leta 1498. Neki drugi dokument jo imenuje »Anica teutonica«; ta teutonica seveda ne pomeni nemške narodnosti, ampak večjo oddaljenost od Trsta. Saj dandanes tudi v Italiji Slovence poznavajo večinoma le za teutsche. Po svojem testamentu je znan še oštir Janče (Janče), ki je imel lokal na mestnem trgu in je v oporoki leta 1485 zapustil en zlatnik bratovščini Morske Matere božje, v kateri so bili od davnine številni Slovenci. Pridenimo sem še Čeha Janka (Janche boemo), ki je leta 1472 podedoval gostilno po svoji ženi.

Poglojimo še malo ven iz mesta. Glavna mestna vrata so bila Riborgo sredi sedanjega Korsa. Slovenci so rekal Rezburje. Tam zunaj je bila gostilna, ki se je naravnost Paradiso imenovala (Paradiso, Paradiso). Zdi se, da je tam neko točil Stefan Furlanč (Furlanč), ki se o njem govoril leta 1450, da je bil zolim tavernarius, pa je najbrž vse zapravil in se začel pečati s pomarejanjem denarja. Nedaleč od Paradiso je imel gostilno bližu cerkve sv. Nikolaja Marko Župan (Supan). Više proti strojarnam (Zudecche) je imel gostilno čevljari Peter. To je moral biti prava bezica. Tam sta leta 1434 Anzel iz Mokronoga (Inzel de Monerona) in Anzel Rak ubila oštirja Furlanča in ranila njegovo ženo. Anzel iz Laže (de Laeca) pa je ubil Tomaža iz Brežca (de Breiseg). Leta 1446 je Jurca iz Sežane (Jurse de Slesan) ranil nekoga Matijo. Cernelovo gostilno pri Malnih smo že omenili; tako tudi Permanentu pri Sv. Ani. Ostane nam še Peter Streleci (Strelč), ki je imel gostilno pri Zavelskem mostu tiki beneške meje. Tudi tam se je dosti greha naredilo. Leta 1440 sta Jurij Vrabec iz Tomaja in Avguštin iz Milj ubila in oropala vinščička kupca Jurja iz Rodika (Rodiča). Pred to gostilno je leta 1462 Jurij z Raba ranil z mečem Tržačana Simona Babiča. Takrat je imel to gostilno v načemu Mahne iz Ricmanj.

Preden gremo dajti v okolico, omenimo še slednje mestne oštirje: Dominik Brežinjoj se omenja leta 1428 kot kupec neke hiše. Tristanc iz Bištrice se je pritožil proti kruščaricom. Marino zde Cerčigradec je podpisal neko zadolžnico leta 1401. Cerčigradec je Sergijev grad (Serzi v ljudskih ustih za tržaškega mučenika sv. Sergija), načrter Socerb, ki ga pa običajno izvajajo od San Servolo. Utegnili bi pa tudi pomneni Crikal, pa o tem dovolj.

Matej Zobec (Sobec) je bil priča v neki pravdi leta 1492. Hans Tašlar (Taslar) se omenja tudi leta 1492.

Da so bili v okolici slovenski gostilničarji, je samoposebno umetno, saj je bila vsa bližina in daljina okolica korenito slovenska. Omenili smo že Mahneta iz Ricmanj. Ta je nekoč delal prošnjo, da bi postavil gostilno in Lonjeru na furlanske cesti. Moral je biti zelo premožen in podjeten človek. V Boljuncu je imel gostilno Hermanko (Hermancho). On je leta 1445 napadel Boljuncana Mohorja in malo da ga ni pobil. V Dolini je točil Krizna (Crisna) tavernara de Gregor priča, da je to Anton deto Faganet, diazaro della villa de Sancto Oderigo. Le-ta je malnarju Lukežu z Boljuncu prinesla vino v boci (boza), ki ni bila tržaške mere. Naznani jo je Domenik Brežinjoj, scavalier del comune di Trieste, za pričo pa so bili Jurij Jamnik (Jampnich) iz Doline, Simon s Prebenega in Conforio Lisiča iz Trešta. Krizna je plačala 10 lit globe. V Bazovici je bil gostilničar Matija, ki je z mečem ranil mesarja Ahaca iz Vidma (Achaze). Priča pa so trdile, da se je bil Ahac prehudo napil in se potokel na poti v mesto. Pri Skokulju (Scoculich) na Proseku je pa neki Janko nabunkal Jakoba Križmanča (Crlemanez) s Kontovelja. So torej Kontoveljci in Prosečani že takrat imeli prisne diplomatske zveze med sabo.

Kako pačijo na Koroškem slovenska imena

Če pride na Koroškem slovenski otrok v solo, je prvo, da mu pokvarijo njegovo slovensko ime. To delajo šole oz. učitelji čisto sistematično. Zgodilo se je, da je slovenski oče šel v šolo protestirat, ker je učitelj otrokovo ime — bilo je lepo slovensko ime — drugače pisal, nego ga je pisal oče. A učitelj ga je zavrnil z besedami: »Das ist slawisch (to je slovensko).« Oni hočejo zbrisati slovenski obraz Koroške. Pri tem jim je seveda deveta briga, kako so imena pisana v župnijskih matrikah. Slovenska imena je treba ponemčiti in to delo opravijo šole temeljito. Vse premalo je to znano v slovenski javnosti. Navedimo torej nekatere lepa slovenska imena in zraven nemške spakedranke. Vsak »š« se spremeni v sch, vsak »č« v tsch, vsak »-ik« v -ig ali -igg; z velikim veseljem pisanje slovenska rodbinska imena v dvema »sl« ali dvema »sc« ali dvema »sp« ali dvema »sg«. Slovenski »sc« se spremeni v »sz«, slovenski »ž« v sch.

Namesto Jelen pišejo: Jellen, namesto Jeleno pišejo: Jellenz, namesto Dolenc pišejo: Döllenz, namesto Poljanec pa Pöllanz. Namesto Golob pišejo Géllob ali Gállob. V nadaljnem navajam nemške spakedrankne in v oklepaju pravilno pisano slovensko ime.

Wogatai (Bogataj), Wutscher (Bučar), Woschitz (Božič), Trampitsch (Trampič), Ottitsch (Otič), Madritsch (Madrič) Schwikarschitz (Švikišč), Matheuschtz (ta nestvor izgovarjajo kot Matovžič = Matevžič), Primoschitz (Primozič), Matschitsch (Mačič), Bratschitsch (Bračič), Koschitz (Košič), Jantschitsch (Janečič), Kruschitz (Kruščič), Janeschitsch (Janečič), Gregoritsch (Gregorič), Jakopitsch (Jakopič), Andritsch (Andrič), Waitritsch (Vaitrič), Jaklitsch (Jaklič), Tomaschitz (Tomažič), Petrichs (Petrič), Paulitsch (Pavlič), Urschitz (Uršič).

Nadalje: Pietschnig (to izgovarjajo kot: Pičnik = Pečnik), Schuschnig (Šušnik), Motschuschnig (Močilnik), Adlaßnig (Adlasnik), Wrießnig (Breznik), Petutschnig (Petučnik), Schelchenschnig (Železnik), Uschnig (Užnik iz Lužnik), Kuschnig (Kužnik), Matschnig (Mačnik), Pogatschnig (Počnig), Raunig (Ravnik), Trattning (Tratnik), Jessernigg (Jezernik), Lutschounig (Lučnivnik), Raspolnigg (Razpolnik), Ruppnig (Rupnik), Kattnig (Katnik), Kraßnig (Crnsnik), Napetschnig (Napečnik), Póleñnig (Polesnik), Sabltnig (Zablatnik), Kopeinig (Kopajnik), Sereinig (Serajnik), Puschnig (Pušnik), Tschernig (Černik), Wernig (Wernik), Oggertschnig (Ogerčnik), Perkonigg (Perkovnik), Mischkulnig (Miškulnik), Anering (Javornik), Jamnig (Jammik).

Nadalje: Malle (Malej), Lemesch in Lemisch (Lemež), Robatsch (Robač), Wüster (Bister), Sorgo (Zorko), Kosteinscheg (Kostajnšek), Sorz

Gostilničarji! Če hočete imeti dobre in okusne klobase, poslužite se

Aromatina

10 ŽENITVENIH PONUDB v enem mesecu

Zakaj se moški zanimajo za to dekle?

Gospodična X je dobila pretekli mesec ženitvene ponudbe od desetorice odličnih mladih ljudi. Ob razgovoru je dejala gospodična X tole: »Jaz sem prodajalka v modni trgovini. Mislim, da je edini vzrok tolikih snubitev, ker sem vedno posvečala velike pozornost svoji polti. Odkrila sem, da naveden puder suhi kožo ter jo napravi rasjavo, grdo in pegasto. Zaradi tega uporabljam pudar Tokalon, ki je zmesan s smotanovo peno. Ne samo, da ta puder ublažuje, varuje in olajstva kožo, temveč mi daje tudi divno počutje, ki ostane sveča in prekrasna. In res, nekaj mojih oboževalcev mi je priznalo, da išči je očarala moja sveča in mladostna počutje.«

Pena smetane zmesana na znanstven način s nudrom Tokalon, ne prepreči samo, da bi puder suhi kožo, marveč deluje tako, da ostane puder pripravljen na koži tudi v vetru ali deževju in celo med plesom v načolji razgreti plesni dvoranji. Puder Tokalon daje prekrasko noht, ki to občutavo vsi moški.«

Primorske novice

Fašistične »ballile« na slovenskem Krasu. V nedeljo, 28. oktobra ob 12. obletnici fašističnega pohoda v Rim so fašisti priredili po Krasu, Goriskem in Vipavskem celo vrsto slovensnosti. Med drugimi so imata da tanca slovensko odprli tudi dom ballilk v Slavini pri Prestranku. Slovesno so po programu zaključili s pozdravom — dučeu.

Posebno sodišče v Rimu, ki sodi zločine zoper določbe zakona o zaščiti države, torej ljudi, ki so se kaj pregrevšili proti fašizmu, ima vedno polne roke dela. Dne 25. oktobra je bilo sojenih 18 protiitalijansko-slavenske narodnosti. Med obtoženimi so imena iz Bergama, Brescia, Milana, Novare, Pavije. Sojeni so bili, češ, da so tajno organizirali protifašistične krožke in da so širili protifašističko propagando. Nekateri so dobili 14 do 20 let ječe, drugi 1 do 4 let.

Slovenci pred posebnim sodiščem. Dne 29. oktobra so bili pred posebnim sodiščem tiče Slovenci iz Vipavske doline: Ignacij Ferjančič, Ivan Dolenc, Avguštin Furlan, Franc Ivančič, Jožef Križnik, Anton Leban, Alojzij Reseda, Julij Silič, Ivan Svetina in Franc Jožef Trebižan. Ti so bili obtoženi, že so v Vipavski dolini ter tudi drugod po Julijski krajini do konca lanskega leta sodelovali v prepovedanih organizacijah proti državi z ustno in pismeno propagando. Nekaterim izmed obtoženih je obtoženca celo očitala, da so pomagali, da sta njihova tovariša Babč in Jože Vergan in Ustja (?) lahko skrivaj pobognila čez mejo. Kako so se obtoženci zagovarjali, to ni znano. Pač pa je znano, da so bili obsojeni: Ferjančič, Furlan in Silič na 5 let, Leban na 4 leta, Svetina in Ivančič pa vsak na 2 leti.

Na visoki planoti Rio Branco v bližini Venecuele in angleške Guyane v Južni Ameriki vzdržujejo misione brazilijski benediktinci. Planota predstavlja ozemlje, veliko kakor Italija, a živi na njej samo okrog 15.000 Indijancev. Razdeljeni so na plemena, od katerih ima največje približno tisoč pripadnikov, najmanjšje pa 40. Ker žive plemena precej oddaljena med seboj, je vsako od njih ohranilo svoje posebnosti, tako v običajih, kakor tudi v narodu. Prav to pomeni za misionarje veliko težavo. Tu so najprej orali božjo nivo boži karmelitani, nato kapucini, slednji pa je leta 1907 prevzel misione v tej pokrajini obnoviti benediktinskega reda v Braziliji, pater Van Caloen. Zgradił je malo mesto Boa Vista, ki steje danes že okrog tisoč prebivalcev, večinoma belcev. Tu je tudi cerkevica, ki je obenem katedrala apostolske prefekture, dalje bolnišnica in šola, v kateri poučujejo sestre benediktinskega reda. Vendar je v tem mestecu skozi vse leto le po en misionar, navadno tak, ki si mora opomoci od mrzlice, ki jo je v Rio Branco kaj lahko dobiti. Vsi drugi misionarji pa se po trimesečnem deževju, ki trajata od marca do junija, podajo v daljnejši indianski naselji, kjer uči Evangeli. S seboj jemljejo misionarji samo zdravila proti mrzlici in neve vrste vino, stjenjenje in suhega grozdja. Na potu jih spremišča po več Indijancev. Misionarji se razdele v več skupin, da lahko obenem obiščejo več naselij. Indijanci žive v teh krajinah večinoma samo od lava in zelo neradi gledajo bele ljudi, ki jih motijo v njihovem poslu. Zaradi tega so misionarji mnogokrat v veliki nevarnosti.

Eden od teh pogumnih misionarjev, pater Anton Slivio Salvino, opisuje tako ekspedicijo v indiansko naselbino v pismu svojemu prijatelju takole: »Kakor sem ti pisal, sem zapustil Boo Vista na božični dan v spremstvu še enega tovarnika

Nedeljski sport

Motorne dirke Ž. S. K. Hermesa

Spominska proslava za blagopokojnim kraljem Aleksandrom I. - prisega novemu kralju Petru II.

Ljubljana, 4. nov.

Z današnjo moto-dirko je agilni ZSK Hermes zaključil svojo proslavo, ki se je pričela že v oktobru o priliki njegove 15. letnice. Za današnji dan je povabil vse ljubljanske moto sekcijs k žalni manifestaciji za blagopokojnem krajem Aleksandrom I. Zediniteljem in k zaprisegi novemu kralju Petru II. Spominski govor za viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem je imel podpredsednik Moto zvezde g. Gorjanc, ki se je v krasnih besedah spomnil našega najvišjega sportnika, ki je padel zadet od zločinske roke na marsejskih tleh naše zavezniške Francije.

Prerano umrlemu vladaru so zaklali vsi motoristi trikrat »Slava«, nakar jih je g. Gorjanc zaprisegel novemu vladaru kralju Petru II., kateremu so zaklali trikrat »Živio«. Uvodoma se je g. govornik spomnil tudi delovanja motosekcije ZSK Hermes, ki z današnjim prireditvijo zaključuje svoj 15.letni jubilej, ki ga obhaja ta klub letošnje leto. Nato so zapotitali motorji in besedo so dobili naši dirkači.

Predvsem bi omenili, da je bilo današnje vreme vse preje, nego naklonjeno dirkačem. A klub dejavnemu vremenu se je zbral na dirkališču Hermesa več stotin gledalcev, ki so z zanimanjem sledili posameznim točkam borbe. Dirkališče samo je bilo v zelo slabem stanju, kajti spričo celodnevnega dežja, drugačno ni moglo biti. In drzni dirkači se niso razmočenega terena prav niti bali ter so svoje »mašine« poganjali s polno paro. Prvačil je tudi danes naš vrli motorist Starič, ki po vsej pravici zasluži ime »leteči Kranjec«. Cloveku se kar lasje ježe, ko gleda tega drznega dirkača na ovinkih, katere tako reže, kakor odreže najizurišnejši smučar kristianijo v največjem diru. Kar kadilo se je za njim in zadnje kolo je na debelo metalo prst na zavarovalno ograjo. On je bil tudi danes razred zase in je brez dvoma on dirkač internacionalne »klase«. Od ostalih bi še omenili Mariborčana Cericę ter Zagrebčana Cesaria ter Kopiča.

Današnjih dirk so se udeležili poleg Ljubljjančanov še Mariborčani ter Zagrebčani. Seveda je mnogo prijavljenih manjkalo, kar gre na račun izredno slabega vremena, vendar so bili navzoči vse »kanoni« s Staričem na čelu, ki je postal ne samo najpopularnejši motorist temveč tudi najpopularnejši sportnik sploh pri našem občinstvu. Rezultati so radi razmehčenega terena zelo trpeli, toda borbe so bile kljub temu zelo ostre. Starič, ki je kar po vrsti prehitel svoje tekmece, se nihče ni mogel držati, zato pa je bilo tem zanimivejše njegovo lovenje njih dirkačev, ki so zastotali na njimi. V posameznih disciplinah so bili doseženi naslednji rezultati:

Kot prva točka je bil pozdravni krog. Starter g. Pipenbacher je pozval vse motoriste na start, ki so počastili spomin blago-

pokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja z enominutnim molkom. Nato pa so sledile dirke.

Dirka motorjev do 250 cem, sport, 6 krogov: 1. Cerič Slavko, Motoklub Maribor 3:17 v dve petiniki; 2. Cerič Hinko, Motoklub Maribor Eden je odstopil.

Dirka motorjev do 350 cem, sport, 6 krogov, 1. vožnja: 1. Cerič Hinko, Motoklub Maribor, 2:43^{1/2}; 2. Kopič-Kralj Gabr., I. H. M. K. Zagreb, 2:51; 3. Cerič Slavko, Motoklub Maribor, 3:06^{1/2}; 4. Soštarko Kazimir, I. H. M. K. Zagreb.

Dirka motorjev do 500 cem, sport, 6 krogov, 1. vožnja: 1. Starič Ludvik, ZSK Hermes, Ljubljana, 2:58; 2. Sušnik Alojz, >Perunc, Maribor, 3:29. Dva sta že takoj v prvem krogu izstopila.

Dirka motorjev do 500 cem, tur., 1. Kopič-Kralj Gabr., I. H. M. K. Zagreb, 3:00:0; 2. Cerič Slavko, Motoklub Maribor, 3:07:0; 3. Soštarko Kazimir, I. H. M. K. Zagreb, 3:10:0; 4. Sušnik Alojz, >Perunc, Maribor, 3:22:0.

Dirka motorjev do 500 cem, sport, 6. krogov, 2. vožnja: 1. Starič Ludvik, Hermes, Ljubljana, 2:27 (najboljši krog je prevozel v 24 sekundah); 2. Babič Jerko, I. H. M. K. Zagreb, 2:47; 3. Soštarko Kazimir, I. H. M. K. Zagreb, 3:48^{1/2}; 4. Pollak Zane, M. K. Ilirija, Ljubljana; 5. Pajer Polde, M. K. Ilirija, Ljubljana.

Dirka motorjev do 350 cem, sport, 2. vožnja: 1. Cesar Stj., I. HMK Zagreb, 2:51^{1/2}; 2. Cerič Hinko, Motoklub Maribor, 2:54^{1/2}; 3. Kopič-Kralj Gabr., I. HMK Zagreb, 3:01^{1/2}; 4. Sušnik Alojz, >Perunc, Maribor; 5. Pajer Polde, Motoklub Ilirija; 6. Pollak Zane, Motoklub Ilirija. — Zmagovalec v dirki motorjev do 350 cem v obeh vožnjah je Cerič Hinko.

Dirka vseh motorjev do 1000 cem, 1. vožnja: 1. Starič Ludvik, ZSK Hermes, 2:30^{1/2}; 2. Cerič Slavko, Motoklub Maribor, 3:21^{1/2}. — Vsi drugi so odstopili. — Babič Jerko je nato vozil 3 kroge za rekordni poskus, a je pri drugem krogu, ki bi se imel šteeti za rekordni poskus, padel in odstopil.

Dirka vseh motorjev do 1000 cem, 2. vožnja: 1. Starič Ludvik, Hermes, Ljubljana 2:37; 2. Babič Jerko, I. HMK Zagreb, 2:57^{1/2}; 3. Pajer Polde, M. K. Ilirija, 3:20^{1/2}; 4. Cerič Slavko, Motoklub Maribor; 5. Soštarko Kazimir, I. HMK Zagreb. — Zmagovalec v prvi in drugi vožnji motorjev do 1000 cem je Starič Ludvik, Hermes.

Ob koncu nam je današnji starter in načelnik sportne komisije MK Ilirije, g. Pipenbacher, povedal še tole: Složno delo vseh motoklubov, ki se je baš v zadnjem času pokazalo, bo privedio do ustanovitve moto-poduzeve v Ljubljani, da ne bodo naši kralji odvisni od zvezre, ki je v Zagrebu. Potreba po njej je za prospeh moto-sporta v naših krajih prav gotovo velika, kajti razvoj, ki je vladal v naših vrstah motoristov, ni prinesel nobenega napredka. Vodstvo današnjih dirk sem prevezel — tako pravil dolg g. Pipenbacher — na prošnjo so delujajočih klubov. O naših moto-dirkačih pa je tole povedal: Oni vse premalo pregledajo svoje »mašinice« pred dirko, zato je toliko defektorov pri dirki kot niski drugje na svetu. So pa naši dirkači dobrivozni, s katerimi se bomo lahko tudi na mednarodnih tleh pokazali in tudi kaj dosegli.

Lahkoatletski miting

Ljubljana, 4. novembra.

Preden se bodo preselili naši vrli lahkoatleti SK Primorja in SK Ilirije v telovadnice, kjer se bodo bavili z zimskim treningom, so se nam še enkrat predstavili. Sicer ni bila udeležba ravno velika in tudi nekaj »kanonov« je manjkalo, vendar moramo biti z udeležbo kakor z rezultati prav zadovoljni, zlasti če upoštevamo pozno sezono in še bolj manjkajoče naše mojstrie. Prireditev, ki se je vršila na igrišču ASK Primorja, je v soboto popoldne privabila še precej gledalcev, ki so zadnjikrat sledili borbam lahkoatletov v tej sezoni. V soboto so bili doseženi ti-te rezultati:

Predtek 100 m: A. seniorji: 1. predtek: 1. Sodnik (L) 12; 2. Štok (P.) 12:2; 3. Svetel (L) 12:3. 2. predtek: 1. Cerar VI. (P.) 12:4; 2. Stropnik (L) 12:4; 3. Pukelstajn (L) 13:4; B. juniorji razreda C: 1. predtek: 1. Pribiček (L) 13:1; 2. Vahtar (P.) 13:4; 3. Zorman (L) 13:6; 2. predtek: 1. Žužko (P.) 12:4; 2. Jelčnik (P.) 12:8. V drugem predteku je startal tudi Zorga Aleš (P.), ki je dosegel čas 12:2. Pri teh tekih se je močno opazilo, da je manjkalo naših najboljših sprinterjev, katerim nastopajoči še malo niso kos.

Met kladiva (4 tekmi). 1. Stepišnik (L) 47:63 m!; 2. Korče (P.) 33:04 m; 3. Juričev (I.) 6:08 m.

30:72 m, Banko (I.) 29:60 m. Naš Stepišnik je z današnjim svojim nastopom ponovno dokazal, da je v svojih merah siguren. Znamenje 47–48 stalno meče in drugo leto mu bo sfréalo kladivo že kar 50 m.

Tek 1500 m (8 tekem). 1. Zorga (P.) 4:30:1; 2. Srakar Fr. (P.) 4:32:2; 3. Bručan (I.) 4:32:3; Pogačnik Jože (P.) 4:38:1; 5. Gombač (P.) 4:38:2; 6. Starman Lado (I.) 4:38:3. Pri tem tekstu se je pokazalo, da imamo več enakmernih borcev, ki bodo dosegali lepe uspehe.

Tek 1500 m juniorji razreda C: 1. Tavčar (I.) 4:55:4; 2. Nabernik (P.) 5:09. Dva sta med tekem izstopila.

Skok v daljavo z zaletom — seniorji (9 tekem): 1. Stenišnik (L) 6:45 m. 2. Korče (P.) 6:27 m, 3. Putinja (P.) 6:16 m, 4. Perpar (P.) 6:08 m.

Skok v daljavo z zaletom — juniorji (5 tekem): 1. Tršar (P.) 5:73 m, 2. Jeločnik (P.) 5:39 m, 3. Pribiček (L) 5:04 m.

Finale 100 m: 1. Cerar VI. (P.) 12 sek.; 2. Sodnik (L) 12:1; 3. Štok (P.) 12:2.

Met krogla — sen. (4 tekmi): 1. Stepišnik (I.) 12:63 m; 2. Perpar (P.) 11:67 m; 3. Sodnik (L) 11:03 m.

Met krogla — jun. razreda C (6 tekmi): 1. Kajfež (P.) 13:45 m; 2. Pribiček (I.) 12:64 m; 3. Kosec (P.) 12:42 m.

Svobodi od 16 m, ki ga Barlovič s sigurno bombo pretvori v gol. Takoj nato konec. Razmerje kotov 4:13 za Rapid. Igro je sodil g. Jančič in je radi poznega začetka končala že v precejšnji temi.

V predtekni sta nastopili rezervi obeh klubov. Rapid je že vodil s 3:0, vendar so po prvočrveni Svoboda znižali na 3:3. Sodil je g. Nemec.

Dopolne sta igrali mladini Maribora in Rapi-

da z rezultatom 3:3 (1:3). Sodnik g. Kopič.

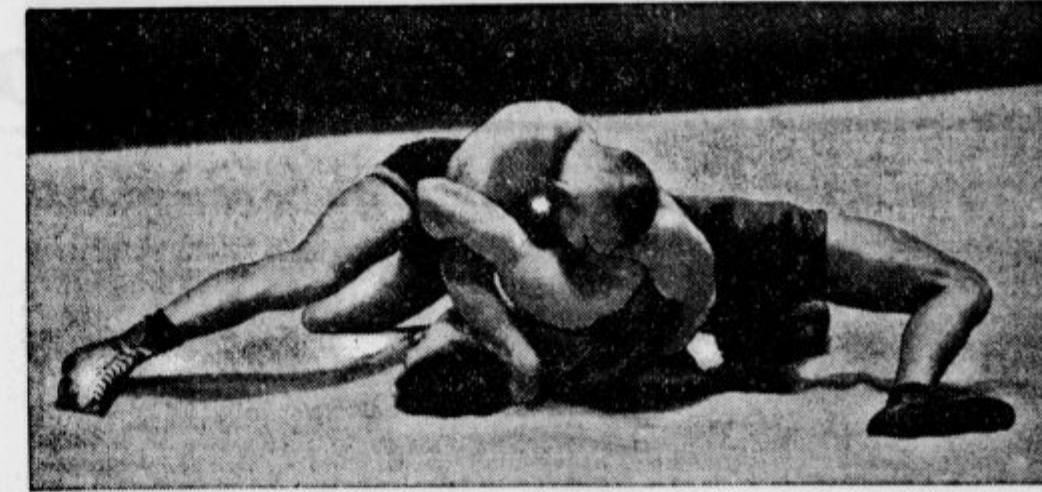
Kolesarske dirke v Mariboru

Maribor, 4. novembra.

SK Železničar je na svojem igrišču priredil za zaključek kolesarske sezone kolesarske dirke. V prvenstvu Maribora na 20 krogov (po 440 metrov) je bil prvi Štefan Rozman (SK Z.) 17:05, drugi Joža Šunko (SSK Mrth.) 17:06, tretji Fortunat Paradiž (Slovenigradec) 17:15, četrти Vinko Cajnko (Slovenigradec) 17:15, peti Ivan Sojč (SSK Mar.). — Prvenstvena dirka na 50 krogov: 1. Štefan Rozman 46:53; 2. Joža Šunko 46:54, 3. Vinko Cajnko 47:57. — Tolazilna dirka na 10 krogov: 1. Ivo Sojč 8:26, 2. Vinko Cajnko 8:55.

Zirijo so tvorili podvezni tehnični referent in zvezni sodnik Franc Kebrič, Lešnik, Višer in Vigerle. Po dirki je v imenu SK Železničarja razdelil g. Fiser zmagovalcem lična darila.

Pariz, 4. nov. AA. Iz Marseilla poročajo, da je tam divjal snoti hud ciklon, ki je napravil veliko škodo v mestu in v okolici. Pet ljudi je ranjenih.

Mednarodna konkurenca amaterskih boksarjev v Berlinu: Reini (Finska) in Lehman (Berlin) v b. ju.

Sport v Zagrebu

Zagreb, 4. nov. b. Danes je bila tekma med Gradjanskim in Jugoslavijo. Dasi je ves čas deževalo, je prišlo na igrišče več kot 1000 ljudi. Končni rezultat igre je pokazal 3:1 (1:0) v korist Gradjanskega. Igra sama je bila lepa in zanimiva. Obe moštvi sta si prizadevali, da podasta v igri čim več poleta. Gradjanski pa je imel pri tem več sreče.

Zagreb, 4. nov. b. Zagrebška zimska sportna poduzeva je priredila danes na Slemenu običajni tek čez drn in strn na proggi 6700 m v višinsko razliko 100 metrov. Tekma se je izvršila v zvlič dežju.

Na otoku smrti in upanja

Kolonije gobavcev na Kitajskem

Znana je težka in nezdravljiva bolezna gobavost, ki se že v svetem pismu tolkokrat omenja. V Palestini so bili gobavci proglašeni za nečiste in so jih splošno smatrali za izvršek človeštva. Kristus je bil prvi, ki je učil ljubezen do gobavcev in jih sam ozdravljal. Kristusu je sledilo krščanstvo. V tem delu se zlasti občenjejo katoliški misijonarji, ki delujejo na Daljnem Vzhodu, kjer je še danes na tisoče gobavcev. Tako je v kitajski provinciji Kvantung, ki obsega 342.000 kvadrat. km in steže 36 milijonov prebivalcev, 50.000 gobavcev. Belgijski misijonar Conradi je prvi pričel misljiti, kako bi bilo mogoče pomagati tem rewežem. Zgradil je zanje bolnišnico na Seklungu, rečnem otoku med Kantonom in Hongkongom. Conradi je pravi strokovnjak v zdravljenju gobavosti. Naučil pa je tega od belgijskega misijonarja Damjana, ki je zgradil za gobavce bolnišnico v Pondicherryju v Indiji. Po njegovih smrti je postal Conradi njegov naslednik. Ko je prisel za misijonarja v apostolski vikariat Kanton, je bila njegova prva skrb, da zgraditi tu bolnišnico za gobavce. To delo je hitro dovršil in od leta 1914 stoji na otoku Seklungu bolnišnica za gobavce. V bolnišnici se stalno zdravi okrog 700 gobavcev. Razen njega so se zaprli v bolnišnico še en belgijski misijonar, neki kitajski duhovnik in nekaj redovnic. Bolnišnici so po stopničnih razdeljeni v posebne oddelke, v katerih jih je približno po 40 do 50. Vsak oddelek ima svoj kuhinjo, paviljon itd. Vsak bolnik

dobi na dan kilogram riža ter ribo, bodisi svež ali v konservah. Razen tega dobre bolnišnike medenega denarja za tobak in druge malenosti še nekaj denarja za tobak in druge malenosti. Bolnišniki morajo delati v poklicu, ki ga so izvrševali zunaj. Onemogli starci morajo navajati gramofon ali pa loviti ribi reki. Drugi delajo na polju ali v gospodinjstvu. Siromaci morajo biti ves dan zaposleni s kakšnim delom, da se tako laže izognejo misli na gotovo smrt.

Od leta 1914 do 1932 je bilo v bolnišnici vsega skupaj 4.604 bolnikov. To število je sedaj zelo majhno, če ga primerjamo s številko 50.000, kolikor je gobavce v vsej pokrajini. Kitajska vlada je zelo skopra pri odmerjanju podpor za to bolnišnico. Letno nakaže bolnišnici samo 22.000 dolarjev, dočim znašajo stroški na bolnike letno nad 50.400 dolarjev. Primanjkljaj se mora pokriti z nabiralnimi akcijami med verniki v Evropi.

ščen mljin na Betnavski cesti 26. Zamikali so ga gonilni jermenji, ki jih je razrezal. Uničil je na ta način tri druge gonilne jermene, dva dolga 12 metrov, enega pa 9 metrov. Vredni so bili jermenji najmanj 10.000 Din. Vse usnje, ki ga je odnesel od razrezanih jermenov, pa je Kumer prodal na Vodnikovem trgu nekemu kmetu za 40